

Smalkės – pavojingos gyvybei

Iki šiol vis dar gyvybingas mitas, kad smalkėmis arba anglies monoksidu galima apsinuodyti tik kaime, kūrenant krosnį. Deja, didžioji dalis pacientų, gydomų dėl apsinuodijimo smalkėmis, atvyksta iš tvarkingų, dažnai naujos statybos namų ir butų, šildomų katilu ar turinčių dujinį šildytuvą. Šių apsinuodijimų kasmet padaugėja atšalus orams.

Smalkės susidaro ne visiškai sudegus medžiagoms, turinčioms anglies. Pagrindinė toksiškai veikianti smalkių dalis yra anglies monoksidas (iki 3,6 proc.), be jo smalkių sudėtyje yra anglies dioksido (CO₂), nesudegusių anglies dalelių, azoto oksidų ir kitų priemaišų.

Anglies monoksidas (CO) – bekvapės, bespalvės, beskonės, vietiskai nedirginančios dujos, dar vadinamos „tyliuoju žudiku“. Apsinuodijimas anglies monoksidu labai pavojingas tuo, kad lengvo apsinuodijimo atveju atsiradę negalavimai, tokie kaip galvos skausmas, svaigimas, pykinimas, gali būti neatpažinti ir nesusieti su apsinuodijimu. Ilgesnį laiką pabuvus aplinkoje, kur didelė anglies monoksido koncentracija galima apsinuodyti sunkiai, tuomet prarandama sąmonė ir pasilieka užterštoje aplinkoje. Yra buvę atvejų, kai žmonės nekreipdavo dėmesio į nežymius, kartkartėmis atsirandančius negalavimus, kol vieną dieną, dėl blogai veikiančio dujinio šildytuvo ar kito šildymo įrenginio, aplinkoje susidarydavo didelė anglies monoksido koncentracija ir įvykdavo nelaimę. Net puikiai veikiantis dujinis ar kieto kuro katilas, boileris, susidarius tam tikroms sąlygoms gali į aplinką skleisti anglies monoksidą. Šalia šių įrenginių būtina įtaisyti anglies monoksido detektorius.

Pavojinga sėdėti uždaroje patalpoje, pavyzdžiui garaže, užvedus automobilį. Net ir lauke, jei automobilio salonas nesandarus, užvestame automobilyje sėdintys žmonės gali apsinuodyti smalkėmis to neįsąmonėdami.

Apsinuodijus pažeidžiamos beveik visos organizmo sistemos, tačiau labiausiai deguonies badui jautrios yra smegenys. Lengvo apsinuodijimo atveju atsiranda galvos skausmas, svaigimas, veržimo jausmas, pulsavimas smilkinuose, ūžimas ausyse, dažnas kvėpavimas, pykinimas, kartais su vėmimu. Žmogus išlieka sąmoningas. Sunkesnio apsinuodijimo atveju sutrinka koordinacija, galima staiga netekti sąmonės, prasidėti traukuliai, padidėti kūno temperatūra, atsirasti dusulys.

5 patarimai, padėsiantys apsisaugoti nuo apsinuodijimo anglies monoksidu:

- Įsirenkite bent vieną į anglies monoksidą reaguojančią signalizaciją (detektorius), geriausia miegamajame, katilinėje ir patalpoje, kur įrengtas dujinis šildytuvus.
- Tinkamai prižiūrėkite dujų prietaisus bei jų aptarnavimą, o namų šildymo sistemos priežiūrai (įrengimui, valymui, remontui) išsikovieskite tik tos srities specialistus.
- Krosnis, šildymo katilus, dujinius šildytuvus bent kartą metuose tikrinkite ir valykite.
- Nelaikykite automobilio užvestu varikliu garaže, net jeigu atidarytos garažo durys.
- Nepalikite įjungtų šildytuvų be priežiūros, juos statykite toliau nuo užuolaidų ir baldų, o išeinant iš namų būtinai išjunkite.

Pirmoji pagalba apsinuodijus smalkėmis:

- Įvertinę savo saugumą ir galimybes nukentėjusį reikia nedelsiant išnešti iš apnuodytos patalpos į gryną orą.
- Būtina skambinti bendrajam pagalbos centrui 112.

- Išnešus nukentėjusį iš apnuodytos patalpos, reikia nedelsiant atlaisvinti ir atsegti kvėpavimą varžančius drabužius, įvertinti ar yra sąmoningas ir kvėpuoja.
- Jeigu nukentėjęs asmuo yra nesąmoningas, bet kvėpuoja, guldoma ant kieto pagrindo. Jį reikia paguldyti ant šono, pasirūpinti, kad neužspringtų (jei vemia).
- Jeigu išneštas iš apnuodytos aplinkos asmuo yra be sąmonės ir nekvėpuoja, reikia pradėti gaivinimą atlikite 2 įpūtimus ir 30 krūtinės ląstos paspaudimų. Jeigu nukentėjusysis pradėjo kvėpuoti, gaivinimas yra nutraukiamas.